

POKROK

PUBLISHING CO.

vydáva

POKROK ZÁPADU

a místní vydání

v Crete pro Saline okres, Neb.; ve Schuyler a Clarkson pro Colfax okres, Neb.; ve Wilson, Kans., pro stát Kansas; ve Cedar Rapids, Ia., pro stát Iowa; v St. Paul a Minneapolis, Minn., pro stát Minnesota a v Tyndall, S. D., pro stát South a North Dakota.

Předplatné:

Pro Spojené Státy \$2.00. Pro Kanadu \$2.50. Do Evropy \$3.00 ročně.

Zásilky peněžní děté se pomocí peněžních poukázek (Money Orders), expresních poukázek (Express Money Orders), bankovních poukázek (Bank Drafts), anebo v registrováném dopise. (Oznamujete-li své přestěhování, udejte starou i novou adresu. Dopisy z kruhů členstva ochotně uveřejníme. Músi být slušné, psané bez úmyslu někoho osobně poškodit a podepsány plným jménem, ať již má být v redakci utajeno, anebo s doplněným uveřejněním.)

45

VÁLKA BUDE VEDENA DÁLE.

Odpověď presidenta Wilsona na mírový návrh papeže Benedikta, učinila konec všem nadějím na brzký mír. President zdvořile, ale přes to rozhodně, zavrhne jakékoliv vyjednávání o mír na základěch, které papež odporučuje a ostatní spojení jistě není podobné. Válka povede se tedy dále. A při tom jest možno, že budou do ní strženy ještě další země, které byly až posud neutrální a činily vše možno, aby se jí uchránily. Budou snad k válečné domněnce následkem válečného opatření Spojených Států opatření, jež ohrožuje přímo jejich životní zájmy.

Tato válečné opatření Spojených Států jest zákaz vývozu potravin a jiných potřeb. President Wilson použil rychle kongresem udělené mu právomoci k zakazu, či vlastně omezení vývozu. Nyní není totiž dovolen vývoz všech potravin, stěžíva všech druhů, hnojiv, suroviného železa, železných a ocelových výrobků, bez zvláštního povolení spolkové vlády.

Spojeným Státům a jejich spojenímu jedná se tímto opatřením o nátlak na neutrální země, hlavně země evropské v sousedství Německa. Spojené mocnosti zjistily rozsáhlým systémem výzvědným, že velká část z Ameriky do Švédska, Holandska, Dánska, Norska a Švýcarska vyvážených potravin a jiného zboží a surovin, dodávána je z těchto zemí do Německa. Tím stává se ovšem lodní blokáda spojených proti centrálním mocnostem neúčinnou a proto na nátlak spojených chtějí Spojené Státy tento pramen dovozu Německu upravit.

Jaký to bude mít účinek, to nedá se ještě říci. Holandsko, Švédsko, Dánsko, Norsko a Švýcarsko, země neutrální a v sousedství Německa, což je známo, od počátku války dodávaly z Ameriky dovážené zboží Německu. Zabránění tomu bylo těžko, pokud Spojené Státy nebyly též ve válce na straně spojených.

Nyní však, když Amerika vyhlásí válku, anebo aspoň silně omezí vývoz do těchto neutrálních malých států, takže nebudou moci nic dovésti Německu, nebude jim Německo též dodávat nic, obzvláště dovažá a tak tyto nešťastní neutrální země nacházejí se v além postavení.

Bez dovozu potravin a píce z Ameriky bude ku příkladu Holandsku nemožno udržeti svůj dobytek a jak to Holanďané již několikrát oznámili, bude nuceno počet svého 2,500,000 kusů dobytka značně zmenšiti.

Podobně jest to ve Švédsku, Dánsku, Norsku a Švýcarsku. Neohránilo tyto země žádné suroviny ze Spojených Států, které dodávaly Německu, takže Německo vývoz surovin a potřeb do těchto zemí, jako ku příkladu uhlí, jež jsou pro jejich průmysl životní podmínkou. Tímto válečným opatřením Spojených Států budou spolu s Německem též postiženy i jeho sousední malé neutrální země.

Tak válka působí svým zlem

čím dále tím více na větší řadu zemí. Účinky amerického zákazu vývozu (embargo) jsou nedozírné. Jest možno, že tento zákaz vývozu zmenší ještě počet neutrální. Další národové, kteří se až dosud statečně bránili, aby nebyli strženi do víru války, budou snad brzo nuceni se rozhodnouti, na kterou stranu se mají postaviti.

Malé státy Holandsko, Dánsko a Norsko, které od Německa v době války již tolik vytrpěly, ale z bázně, aby je nestihl osud, jako Belgie, Srbsko a Rumunsko, musí-li si dáti všecko libiti, jsou nyní v největším nebezpečí, že hrůzám války neujdou.

Válka bude vedena dále a strážně snad do svého víru ještě jiné země. Zločin Habsburků a Hohenzollernů stává se stále větší.

JEDEN Z MUŽŮ O RUSKOU REVOLUCI NEJZASLUŽILEJŠÍCH.

Všecky revoluce vyznačují se rychlou proměnou scény. Velcí lidé vznikají a mizí. Ve Francii před jedním a čtvrt stoletím byli nejlepší lidé revoluci požiráni, hlavy jejich padaly pod guillotinu po krátké době jejich působení. Ruská revoluce byla nekrvavá, ale v tom ohledu se francouzské na vlas podobá, že se v ní nikdo dlouho a moci neudrží. Revolucionáři mluví časté změny a vyznačují se přisvědčením nedůvěrou ku všem těm, kdož mají nějakou moc. Kerenskij zdá se býti výjimkou, ale nezapomínejme, že ruský převrat není ještě půl roku starý.

První hlavou státu ruského po pádu carové byl kníže Jiri E. Lvov, který před měsícem udělal místo Kerenskému. Je to jeden z nejistších charakterů ruského veřejného života, který byl nejednou nazván Jirím Washingtonem ruského národa. Vybíjaval mu svobodu, přičinil se o to více nežli kterýkoli člověk jiný, a když bylo dílo skončeno, odebral se do ústraní, stíhán útoky ze všech stran, aby popřel jinému příležitost, ukázat co dovede. Lidé, kteří Lvova znali, praví, že má neobyčejně nadání zjednávatí pořádek, spravovatí veliké podniky a nemíti zmatek v dobrý rád. Když se octnul v čele státu, měl ve svém kabinetu živly ze všech stran seilnaué, novináře, dělnické vůdce, náboženské fanatiky, právníky, snílky — všechny prosáknuté socialismem a opravářstvím, ale bez nejmenší praktické zkušenosti.

Nemůže se jeho vliv posouditi lépe, jako uvázili se, že se v čele státu v době nejvyšší rozháranosti udržel plně čtyry měsíce a že všichni, kdož byli kollegy v jeho kabinetu, jemu důvěrovali a jež vysoce ctili. Pedantický profesor Miljukov, prudký a málo snášenlivý Kerenskij, stejně jako všichni ostatní podrobili se autoritě Lvovovy vzděly. Při tom byl Lvov v té neuvýhodě, že v čele socialistického ministerstva stál on kníže, muž rodu vznešeného a při tom bohatý.

Kníže Lvov navštívil také jednou Spoj. Státy a při té příležitosti ukázala se jeho povaha. Sedl do strojíren a železničních dílen, oblékl si dělnické kalhoty a pracoval u strojí, s nimiž se chtěl seznámiti. Aby poznal farmakécké metody na západě, jezdil s koňmi a fidli začal stroje. Procestoval Francii a Anglii a se vším se seznamoval. V tom ohledu se v jednom bodu podobal Petru Velikému. Když se navrátil na své rozsáhlé velkostatky v Tule, zavděl ihned americké hospodářské stroje a uváděl v platnost všechny metody moderní. Hleděl pro ně ziskati i své sousedy, šlechtu a gubernii, ale málokde došel pochopení. Lvov se vystoval: "Ruskému mužikovi nesmíte kázati a přednáseti. Představte mu hoto-vo vše před očí, tak jediné vám porozumí."

Lvov vzbudil mnoho nevole mezi ostatní šlechtou, když jako Lvov Nikolajevič Tolstoj sám na poli pracoval. Jednalo se tu při tom částečně o to, aby si zlepšil zdraví, které v mládí neuváženě, čestně i o to, aby mezi lidem vnikl a jež pohněl. Dnes kníže následkem ustavičného pobytu na čerstvém vzduchu a naučavav práce má zdraví dobré, silné plíce a dokonale zařívání.

Mnoho nepřátel vzbudil si mezi šlechtou také svým demokratickým náhledy a zásadami. Připomíná se, jak si na smrt pohnal jednu velkokrásku, poněvadž

ji otevřeně řekl, že se mu nelíbí užívání barviva na vlasy. Byl navzdáv vyloučen ode dvora a opovrhován všemi, kdož se k carské rodině dotráli.

Brzo se stalo, že všechna šlechta hleděla na něho s patra, nebrala ho vážně a porážela všecko, cokoli on v zemstvech navrhl, ačkoli to byly reformy nejméně užitečné. Byl zvolen starostou města Moskvy, ale car volbu zrušil, i stalo se pravidlem, všude ve šlechtických kruzích jeji ignorovati, ba ani jeho jména veřejně nepronášeti.

Ale i při tom zůstával Lvov ustavičně činným. Za války ruské byl komisařem, který se stal o vyživování a zásobování vojska. Jistá družina velkoknížat a dvořanů, která ze všeho těžila, postarala se o to, aby dodávky bot pro armádu zadržány byly firmě, která si musila nějakým způsobem nahraditi úplatky, carské rodině poskytované, a proto dodávala boty papírové. Lvov byl na to upozorněn, podnikl zkoušky a nosil různé druhy armádních bot sám. Přesvědčil se, že nejsou k potřebě. Když se vrátil do Petrohradu, uspořádal ze sbírky těchto rozpadlých armádních bot výstavu, k níž zval veřejnost. Uvalil tím na sebe těžký hněv dvora, ale vše byla utulána a nepřišla nikdy k vyšetření.

Lvov na svém velkostatku v Tule stará se zvláště o školy, které jsou nejlepší na celém ruském venkově. Dlužno zde připomenouti, že ruský mužik bývá v Americe špatně posuzován. Myslí se, že jest stále ještě polovičným otrokem, jakým býval v době nevolnictví. Pravdou jest, že v některých bohatších krajích, které nejsou daleko od železnic a středisk vzdělanosti, jsou mezi mužiky statkáři nepálo zámožní. Takoví jsou zvláště v Tule, a Lvov sám se vždy považoval za jednoho z nich, neboť kníže znamená na Rusku šlechtice jen tučového, i když má starou a vznešenou generaci. Od jeho velkostatku jest jen několik hodin cesty vzdálena Jasnaja Poljana, kde žil veliký Tolstoj. Učení Tolstého má patrný vliv na všechno Lvovovo počínání a na zacházení s lidem. On má velké zásluhy o to, že se krajina povznela a že mužik v souseďství jsou lidmi zámožnými. V gubernii Tule není velké propasti třídní, všechny vrstvy se tu poměrně blíží.

Lvov má zásady krajně republikánské. Líbí se mu demokracie Spoj. Států, zvláště život na západě. O Rusku samém jest přesvědčen, že lid má veliké selopnosti k samosprávě, které se ještě v budoucnosti projeví, jen když se mu poskytne příležitost. Všeobecně se priznává, že bez práce Lvovovy těžko by se byla podařila revoluce, kterou připravil svým činy rozumnými, ale při tom přece smělými. Tu uznali i všichni jeho spolupracovníci, kteří jej povýšili v čelo vlády. Nyní odstoupil, ale mlůže znova povolán, ne k válece, ale k užitečné práci pro blaho země.

SKVELÁ BUDOUCNOST AMERICKÉHO DOBYTKÁŘSTVÍ.

Až dosud americký zemědělský odbor se pečlivě staral o záchrnu amerického dobytčářství jednak před suchem stíhajícím dobytčářské státy a jednak před nemoci dobytka. Nyní však stojí tváří v tvář jiné otázce: Jak zachrániti americký dobytčářství před bezúčelným porážením, což by se v průběhu několika málo let též na Americe vymstilo.

Ohrožení amerického dobytčářství následkem nadměrného odporázení dobytka bylo zaviněno nesmírnou spotřebou masa následkem války. Ve válcelech zemích ubývá dobytka nebezpečným způsobem a snaží se nahraditi úbytek koupí masa z Ameriky. Ale nejen pro dobu války hrozí nebezpečí, nýbrž i na dlouho po ní. Z denních zpráv jest známo, jaká panuje nouze o maso zejména v teutonických zemích a jejich spojení. Pa válece budou jistě hledány prameny, jak nedostávající se stáda dobytka buď nahraditi, anebo rozmožniti. V tom bude opatně hledáno k Americe jako zásobovateli a jest jisto, že budou činný všemožné pokusy o zásobení se na útraty Ameriky, což by mělo za následek zesílení adej-

ších dobytčích stád, beztoho již tak nebezpečně stenčováných.

Již před několika lety se říkalo, že Spojeným Státům hrozí vážný nedostatek jatečného dobytka. Byli-li stav ten před několika lety vážný, je nyní přímo hrozivý. Hrozily-li před málo lety obyvatelstvu zmenšené dávky masa, hrozí mu nyní vegetariánství, čili požívání potravin rostlinných. Pro lidskou životasprávu by ovšem nemělo nepřiznivých účinků, kdyby nynější přemíra v požívání masa byla zvrácena a nahrazena z velké části potravinami rostlinnými, ale je tu druhá věc, že se zvyšováním cen masa jsou také zvyšovány ceny jiných poživatin, jež se také nedostává v míře, jak by bylo žádoueno. Americký lid naslouchá dnes s vážnou tváří výkladům o nutnosti, že musíme přispěti k živění svých spojených ve válce a učiniti tak po případě i za cenu vlastní újmny.

Z úřadovny potravinového diktátora bylo před nedávnem oznámeno, že počet jatečného dobytka na světě byl od zahájení války snižen o 115,000,000 kusů. Ve Spojených Státech sice poněkud stoupl počet vepřů a hovězího dobytka na celém ostatním světě; aniž by tím bylo vyhověno zvýšeným požadavkům ze zámoří, anebo aby byla naděje, že bude možno vyhověti poptávce po živém dobytku, která nastane po válce.

Jest to v prvé řadě americká kráva, která čelí velikému úkolů. Na ní záleží, zda bude svět zase brzy tak zalidněn, jako byl před válkou. Na ní záleží, zda poskytně lidu Spojených Států a jinde, odkud o to bude žádáno, dosti masa a ostatních svých výrobků. Z té příčiny jest nyní prvou úlohou, aby byla americká kráva šetrně, aby počet její nebyl zbytečně zmenšován, nýbrž úsilovně zvyšován. A to jest úkolem, k jehož splnění nastoupil nyní cestu americký zemědělský odbor a s ním i potravinový diktátor.

Prvním krokem k tomu bylo ustanovení zvláštní komise, sestávající z G. M. Rommela, náčelníka odboru pro pěstění dobytka, Amose Pinchota, kdysi náčelníka odboru pro zachování amerických lesů a Ed. C. Lassatera, velkého texasského pěstitele vlny. Ti jsou nyní úředními ochránci americké krávy. K jejich pomoci a poradě byla svolána také porada zastupen nejvyšších amerických jatečnických podniků za účelem dohodnutí spolupráce.

Na programu prací za účelem zachování americké krávy jest v prvé řadě přestěhování stád z krajín, suchem postižených, do krajů příznivějších; doporučení, aby při chovu krav bylo dbáno určitých zdravotnických zásad; zabránění nadměrnému porázení krav; přemlouvání rolníků, aby pro svá stáda opatřili více sena a siláže, čili v silcech uloženého krmiva pro dobytek.

Nezajímavější částí tohoto programu jest myšlenka, by byla stáda krav přestěhována ze suchých krajů jihozápadu do bohatých a stálou pastvu poskytujících krajů jihoovýchodu a jihu. Tuto dobou panuje právě v texasském Panhandle nejvyšší sezóna, jakou tam kdy pamatuje. Tamní dobytčáři praví, že jsou tam děti dva roky staré, které dosud desté neviděly a nedovedou si představití, co dšar je. Jest sice možno, že je v tom trochu nadsadky, ale jest pravdou, v některých částech tamní krajiny se dostavilo za celý rok několik lehkých přeháněk.

Právě krajina Panhandle jest jednou z největších dobytčářských ve Spojených Státech a jest v ní takřka výhradně pěstován dobytek. Za účelem zlepšení tamního dobytka byly tam od delší doby zaváděny herefordští plemeni a plemence a bylo dočleno vysoce cenného druhu dobytka. Dobytčáři ze zkušenosti si vypočetali, mnoho-li jest možno zvýšiti krav na určité rozloze a dle toho se při chovu zařídili, majíce plný počet stád. Ale letošního roku tam zavládá mimořádné poměry. Není tam ani dosti pastvy, ani dosti vody a tisíce cených krav jsou v nebezpečí, že zajdou hladem. Proto dobytčáři hledí se zbavití všech telat, jen aby zachovali plemence.

Naproti tomu některé jiné státy mají velké rozlohy pozemků, skýtajících nejbohatší pastviny. V tom ohledu vynikají Mississippi a Louisiana, kde jsou velké lány na-

prosto nezdělaných pozemků, na kterých jest však jen něco málo dobytka podřízeného plemene. V krajích těch do nedávna nebylo možno pěstovati více hovězího dobytka, protože tam řádilo tak zv. texasské klíště. Ale při činném zemědělském odboru Spojených Států bylo nebezpečí texasského klíště velice sníženo a dnes jsou veliké rozlohy krásných pastevních pozemků úplně bezpečné před texasským klíštěm, ale dobytka na nich není. Jen málokterí majitelé pozemkových lánou koupili něco dobytka z Texasu.

Vládní odborníci se nyní více možně přičinují, aby kupování dobytka a zužitkování jeho na bohatých pastviskách bylo co nejvíce podporováno a provozováno v rozsáhlém měřítku. Vláda prostřednictvím svých zřízených jak v Texasu, tak i ve státech na východ od něho ležících se snaží zavěsti bližší styky mezi texasskými dobytčáři a majiteli bohatých pastevních pozemků. Texani z Panhandle rádi dobytek prodávají, protože to, co jim zbude, ochrání tak před zahynutím, neboť snad pro zbytek jejich stád vystačí skrovlná pastva, jež ještě zbývá. Rolníci ve státech Jihu rádi také kupují dobrý druh dobytka, který z Texasu přichází, protože vědí, že s jeho pomocí budou moci nejlépe zužitkovati své krásné pastevní pozemky, dosud ladem ležící. Zmluvení krve tamního dobytka křížením s herefordským plemencem z Texasu přivážnými, stane se tamním krajinnám patrně největším požehnáním v ohledu pěstění dobytka. F. W. Farley, přednosta oddělení pro výrobu masa v zemědělském odboru, jest přesvědčen, že doprava dobytka ze severozápad. pastevních rozloh do těchto jižních států bude trvalá a stane se požehláním pro všechny její účastníky.

Uchování počtu krav obmezením jejich porázení jest druhým krokem, jenž může přinesti dobré ovoce. Také hromadným porázením příliš mladých telat byly působeny veliké škody na hovězím dobytku. Dle náhledu vládních odborníků jest nejlepší dobou pro porázení telat, když jsou 7 až 8 měsíců staré. Proto také jsou pěstitele dobytka nabádáni, aby jarní telata byla prodávána až na podzim a aby si ponechávali co možno nejvíce plemenníků, v přední řadě ovšem plemence. Jest to kráva, hlavně mladá kráva, která musí býti šetrně, kdežto drzení telat přes stáří, jen z toho důvodu, že jsou to telata, jest nařazení píce. Jen k chovu se ho děti telata mají býti držána z trhu, aby byla zachována stáda plemenného dobytka v potřebné síle.

Další důležitou okolností jest zachování píce a zakládání siláží. Z to přičiny se obrátila vláda na pěstitele dobytka, aby v tom ohledu vyvinuli co nejúspornější činnost. Při enách, jaké se nyní za hovězí dobytek platí, jsou povinni sami sobě, aby se postarali o hojně zásoby krmiva.

Nejvíce účinku si však vláda slibuje od dokladů, dle nichž nunejší vysoké ceny ceny potraviny po celá léta, jež přijdou. Až dosud přestování dobytka chovného i na živině naráželo na jisté překážky. Když bylo v trhu dobytka příliš mnoho, mělo to za následek snížení jeho ceny a proto se jak rolníci, tak pěstitele chránili příliho rozmožování svých stád v obavě před klesnutím cen. Nyní však mohou ane nechat padnout své obavy. Vývoz amerického dobytka i masa do Evropy je na dlouhou dobu zabezpečen. Byla tam odporážena stáda dobytka k ukolení nutných potřeb a bez ohledu na budoucnost. Na Americe bude záležeti, aby i s její pomocí mohla býti nahrazena pobitá stáda dobytka jatečního i chovného a k tomu bude třeba dlouhých let a úsilovné píce.

EVANGELICKÁ VÍRA MEZI SLOVANY.

V "Národopisném Věstníku Českoslavoanském" píše Jus. Fátka: "Luzičský grammatikář a folklorista pastor G. Šwajda vydal minulého roku v Butyšině mouši knížku o rozšíření evangelického vyznání mezi Slovany pod názvem: "Evangelická viera ujes Slovjanami". Pastor Šwajda si učinil úkolem načrtovati dějiny evangelického vyznání mezi jednotlivými Slovany. Látku shrabádlil, pokud mohl, velmi svědomitě a to jednak na základě vlastních pos-

známek a osobních zkušeností, jednak písemnými dotazy v místech osobně zavítati nemohl. Dařilo se mu tak sestaviti pěkně statistiku, kterou dovedl plasticke zasadi do historického rámcu. Čímž cena knížky je větší. Za se, že autora podnítil k sepsání přítomného díka sjezd slovanských evangeliků, uspořádaný r. 1913 v Praze na podnět Polaků Kurmatowského, sjezd, který vlastně nebyl sjezdem všech slovanských evangeliků, neboť se účastnili pouze Češové, Poláci, Lužičané a Bulhaři. Spisek má býti hotov do roku 1916, kdy má býti ve výroci upálení Husova rádan nový sjezd v Praze ve větším rozsahu a zároveň utvoření svaz slovanských evangeliků. toho všeho ovšem pro válečné dluhosti sešlo, spisek však přece byl vydán. Trochu předčasné, neboť je v něm jakási nestejnomyšlnost v datech, vzniklá patrně snahou, aby dílo přece vyšlo, by i nebylo ukončeno. Také literaturu na příslušná nebyla nikterak v řepníku, jinak by musely býti uvedeny i rozličné zprávy o zájezdech do evangelických obcí za hranicemi, jak je známo z brněnských Misijní jednoty české. Někde se autor nedopřel přesných zpráv o vzniku evangelických jednot, jako na příklad v Srbsku, jinde zase zná přesně počet i všechny zevnější okolnosti. Ale to všechno nemůže zmizeti zájem o knížku, která popř sleduje vznik a vývoj evangelieho vyznání mezi jednotlivými Slovany, vycházející od Bulharů a hološanů vůbec a konče Slova západními. Spisovatel v úvodní stručné naznačuje, cíl své práci uvádí své prameny i informato uáčej načrtává vznik evangelie jednoty mezi Bulhary v r. 17 působením misijních spolků arcielských, zlomkovitě se zmiňuje evangelických drobtelch mezi bochorvaty, vzpomíná mocn rozmožni evangelismu mezi Slovany v 16. století za Primoze T bara a pak jeho potlačení v de proreformačce, jakož i dlekn jednot slovanských, přichází k Rusům i Malorusům a postez zvláště obzírnuje mluví o evangeliech mezi západními Slovany. Tu je na půdě takřka domněl a proto mluví vsude uvěřit a jasně, doveče číselné rozšíření počtu evangeliků i podle toho, jsou-li vyznání reformovaného, luterského, svobodného reformovaného či Baptiste, Metodisté nebí Četři bratři, Lužičan Šwajda tu zejména vřely mi a vystyžnými slovy mluví o Husovi a české reformace o českých náboženských bojích, o spolkách, porážkách, o Jednotě českobratrské i době proreformačce, a nařčením se zmiňuje o rozšíření evangelismu v Čechách i v posledních letech. Pál by si, aby v ní le započatím zdárně se pokračovalo jak v Čechách, tak i v Polsku. Poslední kapitolou vyznání autor svým Lužičanům. Radostnou konstatauje, že oni jsou jediný slovanský lid téměř celá evangeliecky, a v jakousi náboženským nadšení se ptá, zda li snad proto Lužičané byli podotze zachováni aby šliři evangelie mezi ostatními Slovany? Autor opakuje tu důvod vyvrácení úžer. Poliččáři, kteříž Cyrilometodějských v Lužici, jiniž ehočkázati na souvislost lužičekých náboženských nejstarší misijn slovanských. Vykládá dále pak, že Lužičané už roku 1520 přestoupili k evangelieckému vyznání, v 1580 letech téměř všichni, vyjímaje katolíky okry budějovské a klášter Maria Hvězda, evangeliky. Počíná jko u Slovany, tak i u Lužičanů jest reformarce matkou domněl literatury.

V závěru podává Šwajda statistiku evangelických biblí, dále vádí celkem 67 slovanských evangelických časopisů, jejich počet v ovšem se války značně zmenšil a jehá polovinu tvoří listy české, posléze sestavuje přehled slovanských evangelických spolků, nichž opět největší počet je v českých (12), tři lužiček, tři polsky, jeden ruský a jeden bulharský. Všechn evangelických Slovany vádí přes půl druhého mil. v prvním mlátě jsou Slovany (na 550 tisíc), pak Poláci (130 tisíc), Češové (na 200 tisíc) a Lužičané (100 tisíc). Na ostatní Slovany všechny připadá asi 200 tisíc; a zdá se, že počet ten musí býti trohvásován, aby statistika vyšla byla přesná. Je-li vůbec možno přemísti dtes došli?